

Muistio

27.6.2023

Keskusteluiden koonti: Suomen biodiversiteettisitoumusten valmistelun sidosryhmätilaisuus 2.6.2023

Osana EU:n biodiversiteettistrategiaa Suomi valmistelee kansallisia sitoumuksia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Sitoumus kaksi koskee luontotyyppien ja lajien suojelutilan parantamista. Ympäristöministeriö teki ehdotukset sitoumuksiksi, ja 2. kesäkuuta 2023 järjestetyssä tilaisuudessa sidosryhmillä oli mahdollisuus kommentoida ehdotuksia sekä Suomen ympäristökeskuksen koostamaa taustamateriaalia.

Tähän koosteeseen on summattu tilaisuudessa käyty keskustelu ja sidosryhmien terveiset sitoumusten jatkotyöstöön. Tämän lisäksi sidosryhmät ovat kommentoineet sitoumuksia kirjallisesti lomakkeella. Nämä kommentit huomioidaan myös jatkotyöstössä. Summauksen on koonnut keskustelun fasilitoinnista vastannut Kaskas.

Sisällys

[Laajempi aineisto ja huolellinen seuranta tukevat sitoumusten onnistumista](#)

[Lajien valinnasta ja ryhmittelystä kaivattiin lisää perustelua](#)

[Toimenpide-ehdotusten tulisi kuvata laajemmin luonnon monimuotoisuuden eteen tehtävää työtä](#)

[Priorisointi ja realistiset sitoumukset auttavat saavuttamaan tavoitteet vuoteen 2030 mennessä](#)

[Sitoumukset eivät uhkaa taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä, mutta resursseja niiden toteuttamiseksi tarvitaan](#)

[Selkeä valmistelutyö ja viestintä onnistumisista tukevat sitoumusten toimeenpanoa](#)

Laajempi aineisto ja huolellinen seuranta tukevat sitoumusten onnistumista

Keskustelussa nousi useita huomioita liittyen ehdotusten tietopohjaan ja seurannan työkaluihin. Osa sidosryhmistä esitti kritiikkiä siitä, että nykyinen ehdotus perustuu osin puutteelliseen dataan. He korostivat, että vaikka lajien esiintymistä ja tilaa on haastavaa arvioida, vastaavien ehdotusten tietopohjana tulisi käyttää laajasti erilaisia tietopankkeja kuten Natura-alueiden inventointitietoa, Metsähallituksen luontopalveluiden aineistoa ja muiden ministeriöiden tuottamien selvityshankkeiden tuloksia.

Keskustelijat tunnistivat yksittäisinä arviointitarpeina esimerkiksi lämpimien talvien vaikutuksen vesistöihin, harjumetsien luontotyyppien tarkentamisen, lehtojen sijaintien määrittämisen, maa- ja metsätalouden vaikutukset vesistöjen tilaan valuma-alueilla ja lajien uhanalaisuusarvioinnin syiden ja uhkatekijöiden määrittämisen. Myös kumulatiivisten maankäyttövaikutusten arviointia peräänkuulutettiin, kun esimerkiksi poronlaidunnusalueiden kulumista selvitetään.

Sidosryhmät korostivat useaan otteeseen seurannan tärkeyttä kansallisten biodiversiteettisitoumusten kohdalla. He huomauttivat, että toimenpiteiden ja suojelutason seurannan tulee olla suunnitelmallista, ja sitä tukisi jaettu luonnonsuojelun tietojärjestelmä. Keskusteluissa nousi esiin myös tarve erilaisten luontotyyppien ja lajien luokittelun harmonisoinnille. Direktiiviluontotyyppien paikkatietojen keräämistä ja niiden sekä muiden luontotyyppien yhteensovittamista tehdään useassa hankkeessa, ja tämän työn opit tulisi huomioida sitoumuksissa.

Lajien valinnasta ja ryhmittelystä kaivattiin lisää perustelua

Tiettyjen lajien ja luontotyyppien, kuten esimerkiksi kiljuhanhen, notkeanäkinruohon, kyttyrälohen uhkaamien lohikalojen ja erilaisten vesiympäristöjen puuttuminen taulukoista herätti ihmetystä useassa keskustelussa. Ympäristöministeriön edustajat huomauttivat, että sitoumukset koskevat vain epäsuotuisalla suojelutasolla olevia luontodirektiivin lajeja ja luontotyypppejä ja lintudirektiivin lajeja, joilla kannan kehityssuunta on heikkenevä.

Sidosryhmät kritisoivat tunturiluonnon ja palsasuon asettamista "ei paranneta tilaa" -koriin. Lisäksi susikanta ja jokireitit eivät kuuluisi vakiintuneiden luontotyyppien tilaan, sillä niiden suojelutaso on heidän mukaansa heikko. Myös pääskyjen mainitseminen kahdella listalla herätti hämmennystä.

Kokonaisuudessaan keskustelijat toivoivat huolellista perustelua lajien ja luontotyyppien ryhmittelylle. He pohtivat esimerkiksi, onko sellaisia Itämeren luontotyypppejä jäänyt listauksesta, joihin ei voi vaikuttaa ravinnevaraston takia. Näiden luontotyyppien huomiointi olisi tärkeää, jotta sitoumukset kuvaavat mahdollisimman hyvin luonnon monimuotoisuuden tilaa.

Toimenpide-ehdotusten tulisi kuvata laajemmin luonnon monimuotoisuuden eteen tehtävää työtä

Toimenpide-ehdotuksissa ei sidosryhmien mukaan näkynyt kaikki se työ, jota luonnon ja lajien suojelun eteen tehdään. On olemassa useita toimenpiteitä, jotka jo vaikuttavat positiivisesti lajien ja luontotyyppien tilaan, kuten jokien kunnostaminen, yritysten tekemä työ, CAPin maatalousympäristöihin ehdottamat tuulensuojakaistat, metsätalouden ympäristöoppaassa esiintyvät petolintujen pesinnän ohjeistukset, metsien vesiensuojelutoimenpiteet ja käsittely sekä Itämeren suojeluohjelmassa tehdyt toimenpiteet. Näiden huomiointi sitoumuksissa auttaa saavuttamaan tavoitteet kustannustehokkaasti ja konkretisoimaan ehdotettuja toimenpiteitä. Keskustelijat pitivät tärkeänä, että muut toimenpideohjelmat ja tutkimushankkeet

huomioidaan toimenpiteitä suunniteltaessa. Esimerkiksi elinympäristön suojeluun keskittyvät hankkeet koettiin hyödyllisiksi ja tehokkaiksi.

Keskustelijoiden mukaan ennallistamisen ja suojelun lisäksi toimenpiteiden tulisi sisältää ennaltaehkäisevää työtä. Se voisi tarkoittaa esimerkiksi kullanhuuhdon lopettamista Lapin joissa, maankäytön suunnittelua luontotyyppien ja lajien tila huomioiden, kanalintulajien metsästyksen valvonnan tehostamista ja mahdollisesti myös metsäsertifiointia, joskin sen markkinalähtöisyys asettaa haasteita sitoumuksiin sisällyttämiseen. Sidosryhmät huomauttivat, että myös luonnonhoidolla voidaan osaksi vastata sitoumuksen tavoitteisiin ja esimerkiksi boreaalisten metsien kohdalla lajiston hoito voi olla suojelua tehokkaampaa.

Tehokkaina toimenpiteinä keskustelijat mainitsivat luonnonmetsien polton keskittämisen suojavyöhykkeisiin, perämerenrantojen hoitotoimet ja haapapuiden ja lahopuun lisäämisen metsiin. Valuma-alueilla tehtävät toimet vaikuttavat sekä sisävesiin että rannikoihin.

Priorisointi ja realistiset sitoumukset auttavat saavuttamaan tavoitteet vuoteen 2030 mennessä

Keskustelijat huomauttivat, että sitoumusten tavoitevuosi 2030 on hyvin pian ja resurssit tavoitteiden saavuttamiseen rajalliset. Siksi on tärkeää, että erilaisia toimenpiteitä asetetaan tärkeysjärjestykseen, ja vapaaehtoiset sitoumukset tulisi asettaa realistisesti. Nyt keskustelijoille oli kuitenkin epäselvää, riittävätkö listatut toimet asetettuihin tavoitteisiin kuuden vuoden aikana, varsinkaan suuremmilla alueilla. Aikajana on haastava myös siksi, että esimerkiksi metsäkanalintujen kannat vaihtelevat jaksollisesti.

Pienialaisten luontotyyppien kohdalla toimenpiteiden vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ovat rajallisia, joten on tärkeä tunnistaa luontokatoon tehokkaimmin vaikuttavat toimenpiteet. Helposti suojeltavia tai elvytettäviä lajeja ja luontotyyppisiä olivat keskustelijoiden mukaan esimerkiksi metsästettävät riistavesilinnut, vähän käsitellyt paahdelajit, luonnonmetsät, lehdot, joissa asuu suuri osa metsien uhanalaisista lajeista sekä lahoppuusta ja haavasta riippuvaiset lajit. Myös sorkkaeläinkatoihin ja niiden laidunnuspaineeseen vaikuttamalla voidaan suojella niiden laidunalueiden kasveja ja uhanalaisia lajeja. On kuitenkin huomattava, että helposti toteutettavat suojelutoimenpiteet eivät kuitenkaan takaa lajien elpymistä.

Keskustelijat huomauttivat, että luontotyyppisiä ja lintuja tulisi priorisoida sen mukaan, miten niiden suojelu vaikuttaa laajemmin elinympäristöön tai muihin lajeihin. Tällaisia ovat esimerkiksi rantaniityt, laguunit, puustoiset suot ja luonnonmetsät ja liito-oravat.

Keskustelijat peräänkuuluttivat kokonaisvaltaista ajattelua sitoumuksessa, jotta toimenpiteet eivät jää irrallisiksi toisistaan. Luontotyyppien suojelua pidettiin tehokkaampana kuin yksittäisen lajin suojelua. Esimerkiksi valuma-alueilla, metsissä ja perinnebiotoopeissa olisi tärkeä tarkastella eri luontotyyppien ja lajien välisiä vaikutuksia parhaan tuloksen saavuttamiseksi. Hitaammin vaikuttavia toimenpiteitä ei saa kuitenkaan unohtaa.

Toisaalta keskustelua käytiin myös tavoitetason nostosta. Esimerkiksi lintujen kohdalla heräsi kysymyksiä siitä, ovatko sitoumukset tarpeeksi kunnianhimoisia.

Sitoumukset eivät uhkaa taloudellista ja sosiaalista kestävyttä, mutta resursseja niiden toteuttamiseksi tarvitaan

Keskustelijoiden mukaan sitoumusten suunnittelussa tulee ottaa huomioon muu luonnon monimuotoisuuteen vaikuttava toiminta sekä taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset. Esimerkiksi vihreä siirtymä muuttaa maankäyttötarvetta, joka tulisi huomioida myös luonnon monimuotoisuuden sitoumuksissa.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ovat monilta osin yhteneväisiä tavoitteita, mutta ne ovat osittain myös ristiriidassa ja juuri siihen tulisi kiinnittää huomiota. Sidosryhmät olivat huolissaan myös siitä, muodostuuko EU:n yhteisistä sitoumuksista vaikuttava ja yhdenmukainen kokonaisuus. Erityisesti Euroopan metsäelinympäristöt kytkeytyvät toisiinsa, eikä niiden tilan parantamista voida suunnitella Suomessa eristyneesti.

Myös taloudellisten ja sosiaalisten realiteettien huomioonottamista keskustelijat pitivät tärkeänä varsinkin, koska keskustelu luonnon monimuotoisuudesta on polarisoitunut. Paikallisyhteisöjen ja saamelaisalueilla paliskuntien mukaanotto suunnittelutyöhön takaa, että toimet ovat mahdollisimman kokonaiskestäviä ja hyväksytyjä. Lisäksi toimenpiteiden sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten seuranta on tärkeää.

Toimenpiteet eivät kuitenkaan usein ole ristiriidassa taloudellisten ja sosiaalisten realiteettien kanssa. Monissa elinympäristöissä, kuten lehdoissa ja harjumetsissä, voidaan luonnonhoidolla edistää sekä lajiston monimuotoisuutta että tuottaa puuta. Metsiin kohdistuvia toimenpiteitä pidettiin laajemminkin onnistuneina, mutta keskustelijat huomauttivat, että kasvavat vaatimukset vaativat metsänomistajilta resursseja. Siksi metsätaloustaloudessa olevilla alueilla olisi potentiaalia tehdä tehokkaita ja edullisia toimenpiteitä siirtämällä fokusta suojelusta luonnonhoitoon. Myös aluesuunnittelulla voidaan luoda taloudellisia kannusteita metsänomistajille, mikä huomioi metsiin asetetut erilaiset tavoitteet. Yhteensovittamisessa suojelun kohdentaminen oikein on kaikista ratkaisevinta.

Sidosryhmät huomauttivat, että suurin osa toimenpiteistä vaatii rahoitusta – myös niiden lajien ja luontotyyppien kohdalla, joita pyritään pitämään vakaana. Resursseja voidaan kuitenkin lisätä kasvattamalla yritysten ja julkisyhteisöjen vastuuta suojelussa sekä yhdistämällä hiilensidonnan ja luonnon monimuotoisuuden tukemisen toimia. Kun niitä arvioidaan, on tärkeää, että maanomistajille syntyvät kustannukset eivät ole kohtuuttomia.

Selkeä valmistelutyö ja viestintä onnistumisista tukevat sitoumusten toimeenpanoa

Ehdotusten valmistelutyö sai pääosin kiitosta sidosryhmiltä. He kuitenkin toivat esiin, että ympäristöministeriön ja Syken valmistelemien ehdotusten suhde oli osin epäselvä, ja suuri tietomäärä on hankalasti kommentoitavaa. Sidosryhmät toivoivat, että mahdolliset lajien ja luontotyyppien väliset sidokset olisivat kirjattuna ehdotuksiin selkeästi. Sidosryhmät näkivät haasteena sitoumuksista viestimisen ulospäin niiden valmistuttua. Erityisesti ”tilan pysyminen vakaana” -luokka voi synnyttää väärinymmärryksen siitä, että luontotyyppin tai lajin tilan vakaana pitäminen ei vaatisi toimenpiteitä, ja tätä väärinymmärrystä on tärkeä korjata viestinnässä.

Sidosryhmät peräänkuuluttivat sitoumusten ja suojelutyön viestinnässä erilaisten menestystarinoiden hyödyntämistä. Esimerkiksi valkoselkätikka, isot petolinnut ja liito-orava ovat sellaisia lajeja, joiden suojelu on onnistunut ja tukenut myös laajemmin elinympäristöjen suojelua. Samalla olisi hyvä pohtia, mitkä tekijät ovat johtaneet suojelussa onnistumisiin, ja miten niitä voitaisiin monistaa muiden lajien ja luontotyyppien kohdalla. Viestinnän on tärkeä olla kannustavaa, vaikka suojelu- ja ennallistamistyön tulokset näkyvät vasta vuosien päästä.